

законодавством вимог пожежної безпеки. / Постанова Пленуму Верховного Суду України від 02.07.1976 р. № 4 // Пост. пленумів ВС України та вищих спеціалізованих судів України в кримінальних та адміністративних провадженнях : (ОФЦ. ТЕКСТ)/Упоряд. С.А. Кузьмін, М.С. Кучеренко, - К. : ПАЛИВОДА А.В., 2016. – 860 с.

5. Про застосування судами законодавства, що передбачає відповідальність за посягання на життя, здоров'я, гідність та власність суддів і працівників правоохоронних органів. / Постанова Пленуму Верховного Суду України від 26.06.1992 р. № 8 // Пост. пленумів ВС України та вищих спеціалізованих судів України в кримінальних та адміністративних провадженнях : (ОФЦ. ТЕКСТ)/Упоряд. С.А. Кузьмін, М.С. Кучеренко, - К. : ПАЛИВОДА А.В., 2016. – 860 с.

Задорожня Ю.О., студентка

Науковий керівник: Соболь О.І., к.ю.н.,

доцент кафедри кримінально-правових дисциплін
юридичного факультету

(Дніпропетровський державний університет
внутрішніх справ)

ЕВТАНАЗІЯ ЯК КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВЕ ТА СОЦІАЛЬНЕ ЯВИЩЕ

Як відомо, людське життя є неповторним й унікальним природним феноменом. Воно виникає незалежно від волі людини і свідомості самої людини; дається кожній людині лише один раз. Одним зі складових змісту права людини на життя справедливо вважають право людини померти у природний спосіб та вимагати, щоб природні процеси вмирання проходили природним шляхом. Тому існує заборона свавільного позбавлення життя людини (боротьба з терористичними актами, проведення миролюбної політики державою, заборона смертної кари) [1, с. 163].

Право на життя передбачене основними міжнародними документами, зокрема, Загальною декларацією прав людини, Міжнародним пактом про громадянські й політичні права, Конвенцією про захист прав людини і основоположних свобод (далі – ЄКПЛ). У цих актах чітко закріплено положення про те, що ніхто не може бути свавільно позбавлений життя і що право на життя охороняється законом. З огляду на це умисні вбивства, що вчинили фізичні особи або державні службовці, які діють поза межами наданих їм повноважень, законодавством держави мають кваліфікуватися як злочин [1, с. 163].

Розглядаючи право людини померти в природний спосіб, потрібно звернути увагу на надзвичайно важливе питання як евтаназія.

Явище евтаназії досліджують багато науковців, зокрема: С. Бородін, Ю. Дмитрієв, А. Іванюшкін, Б. Юдін, Н. Козлова, А. Громов, Р. Стефанчук, С. Бакунин, О. Маліновський, О. Боборов, А. Зильберт, Л. Красицька, О. Капінус, С. Хімченко та інші [2, с. 122].

Вперше аналізоване поняття було введено в науковий обіг англійським філософом Френсісом Беконом (1561—1625) для визначення «хорошої, спокійної і легкої смерті без мук і страждань». Іноді таку смерть в наукових джерелах називають «доброю», «солодкою», «легкою» [4, с. 127].

Евтаназія (гр. «eu»– добре + «thanatos» – смерть) – умисні дії чи бездіяльність медичних працівників (або інших осіб), які здійснюються ними за наявності письмового оформленого клопотання пацієнта або «заяви на випадок смерті» або ж усного клопотання, якщо фізичний стан унеможлиблює письмову форму клопотання пацієнта, який перебуває у стані, коли усвідомлює значення своїх дій і може керувати ними, з дотриманням законодавчо встановлених умов, з метою припинення його фізичних, психологічних і моральних страждань, у результаті яких реалізується право на гідну смерть [2, с. 122].

Розрізняють евтаназію активну і пасивну. При активній евтаназії смерть невиліковно хворій особі заподіюється з метою припинення її страждань лікарем, родичем, іншою особою шляхом введення цій особі лікарських засобів

у надмірній дозі або інших засобів, або вчинення інших дій, що призводить до настання смерті такої особи. Тому цей вид евтаназії називають іноді «методом наповнення шприца» [4, с. 127]. При активній евтаназії у вигляді «вбивства з милосердя» дії винного є умисними, а тому за наявності усіх інших ознак складу злочину, вчинене належить кваліфікувати залежно від обставин справи за ч. 1 або 2 ст. 115 КК України. Щодо «самогубства», що асистується медичним працівником (іншим суб'єктом) та самогубства без участі медичного працівника (іншого суб'єкта), коли він лише надає хворому необхідні засоби для самогубства, то підстав для кримінальної відповідальності медичного працівника (інших суб'єктів), як видається, немає. В таких випадках медичний працівник (інша особа) є пособником самогубства, яке не є злочином згідно з чинним КК [4, с. 128].

Пасивна евтаназія зводиться до припинення лікарем, родичем, іншою особою надання медичної допомоги невиліковно хворому з метою припинення його страждань, що призводить до настання смерті такої особи, а тому цей вид евтаназії іноді називають «методом відкладеного шприца». Пасивна евтаназія не вважається злочином у Швеції і Фінляндії, а в 50-ти штатах США, в Бельгії та Нідерландах вона дозволена законом. Так, лише в 2000 р. у Нідерландах офіційно зареєстровано 2216 випадків евтаназії [4, с. 128].

У Кримінальному кодексі України немає жодної статті, якою би кваліфікувалось таке діяння, тому проблема евтаназії потребує подальшої кримінально-правової регламентації. У теорії кримінального права визнається, що добровільна згода людини на позбавлення її життя не виключає карності діяння і зазвичай кваліфікується за ст.115 Кримінального кодексу як вбивство [3].

Заборона евтаназії також міститься в ст.52 ЗУ «Основи законодавства України про охорону здоров'я», де «медичним працівникам забороняється здійснення евтаназії – навмисного прискорення смерті або умертвіння невиліковно хворого з метою припинення його страждань». Медики зобов'язані

за будь-яких умов надавати медичну допомогу в повному обсязі пацієнту, який знаходиться в критичному для життя стані [3].

В Україні заборонено евтаназію, тобто задоволення прохання фізичної особи про припинення її життя. Науковці, які підтримують законодавчу заборону евтаназії, стверджують, що, по-перше, рішення хворий може прийняти поспішно і незважено, а по-друге, у рішенні, прийнятому під час хвороби, можуть і будуть вади волі (помилка, погроза тощо). У медичній літературі звертають увагу на те, що допомогти хворому здолати фізичні та душевні страждання і забезпечити гідне завершення його життя є завданням значно складнішим і дорожчим, на відміну від допомоги йому здійснити самогубство. Тому пацієнтам варто забезпечити духовну допомогу в особі священника (душпастирська опіка) або психолога чи медика (світська духовна опіка), а також особисту підтримку родичів та знайомих. Ці питання виникають через те, що, на жаль, людина все частіше помирає у лікарні, в ізоляції від рідних і друзів, наодинці та у зневазі [1, с. 164].

Проблема евтаназії залишається відкритою у сучасному суспільстві. Евтаназія є суперечливим терміном у тлумаченні юристами, філософами, медиками, психологами; навіть у вченні про самогубство – суїцидології лишається відкритим питання: чи є евтаназія суїцидом. Порувати питання про легалізацію пасивної, а тим паче активної евтаназії в Україні поки що недоречно, оскільки це призведе до величезної кількості зловживань у суспільстві. Проблема евтаназії в Україні потребує чіткої кримінально-правової регламентації. На жаль, сучасне сприйняття українським суспільством медичної сфери обслуговування позбавлено рівня високої довіри. За відсутності коштів і належного діагностування багатьох хвороб можливість застосування евтаназії може викликати значну кількість негативних наслідків. Добровільність ухвалення рішення пацієнтом може бути зумовлена також певними моментами тиску. Хабарі медичному персоналу з боку зацікавлених осіб можуть надати ще більшу змогу шахраям отримувати надприбутки і приватну власність «у спадок», ще більших масштабів може набувати «чорна»

торгівля донорськими органами. Усвідомлення можливості таких наслідків призвело до своєчасного відхилення Верховною Радою відповідного проекту закону. Лишається сподіватись на відхилення будь-яких нових законодавчих ініціатив з цього питання.

Список використаних джерел:

1. Цебенко С.Б. Право людини померти у природній спосіб як складова змісту права на життя / С.Б. Цебенко // Навчально-науковий інститут права та психології Національного університету “Львівська політехніка”. 2015. – С. 163-164.
2. Мяловицька Н.А. Евтаназія: право на життя / Н.А. Мяловицька // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія Право. Випуск 23. Частина I. Том 1. 2013. – С.122.
3. Рапаєва М.В. Евтаназія у сучасному суспільстві та перспективи її доцільності в Україні / М.В. Рапаєва // Юридична наука № 12. – 2014.
4. Грищук В.К. Кримінально-правова кваліфікація еутаназії / В.К. Грищук // Тези міжнародної наукової конференції: «Проблеми юридичної кваліфікації (теорія і практика)». 2010. – С. 127-128.

Зеленіна М.В., студентка

Науковий керівник: Лускатов О.В., к.ю.н., доцент,
професор кафедри кримінально-правових
дисциплін юридичного факультету
(Дніпропетровський державний університет
внутрішніх справ)

ТАКТИЧНІ ПРИЙОМИ СПІЛКУВАННЯ З МАЛОЛІТНЬОЮ, НЕПОВНОЛІТНЬОЮ ОСОБОЮ

Спілкування з малолітньою, неповнолітньою особою представляє особливу складність в його підготовці та проведенні, що обумовлено специфікою безпосереднього учасника. Значна складність полягає у